

חולין צד

עניין: גניבת דעת

שערי תשובה לרבינו יונה שער ג'

קפד החלק השביעי - מי שמתעה את חברו לאמר כי עשה עמו טובה או דיבר טוב עליו ולא עשה. אמרו רבותינו זכרונם לברכה (חולין צד, א'): אסור לגנוב דעת הבריות (ואפילו דעת גוי). והנה (והיה) החטא הזה חמור אצל חכמי ישראל יותר מגזל, יען וביען כי שפת שקר אשמה רבה, ונתחייבו על גדרי האמת, כי הוא מיסודי הנפש.

זהר וישלח ח"א דף קעא ע"ב

אנא ואמר) אלא כתיב (שמואל א כה) ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביטך שלום וכל אשר לך שלום. והא אמר *דאסיר (ד"א נ"י ליה) לאקדומי להו שלם לרשיעא וכיון דאסיר היכי אשכחא דדוד אמר האי קרא לנבל אלא הא אוקמוה (שמות כג ז) דלקב"ה קאמר בגין לקשרא ליה לחי. וחשיב נבל דעליה קאמר כנונא דא (בראשית יב) וישתחו ישראל על ראש המטה וכי לגבי דבריה סגיד. אלא לאתריה דשכינתא קא כרע וסגיד. אוקף הכא והוא עבר לפניהם מאי והוא דא שכינתא עלאה דהוא אלא קמיה (כרע) ודא הוא נטירו עלאה. כיון דחמא יעקב אמר הא עידן לסגדא לגביה דקב"ה דהוא אזיל קמיה. כרע וסגיד שבע זמנין עד גשמו עד אחיו ולא כתיב וישתחו לעשו אלא כיון דחמא דהא קב"ה אול קמיה כדן סגיד לקבליה בגין דלא למיחב יקר למסגד לאתרא בר מניה. וכלא איחא כדקא יאות. זכאין איעון לדיקייא דכל עובדיהון דקא עבדי בגין יקרא דמאריהון איחא ובגין דלא יסמון לימיה ולשמאלא: וי"י עשו

אגרא דפרקא

קסה. בזהר וזארא (כג:) ואמרתם כה לחי (שמואל א כה ו) וכי דוד לא הוה ידע ביה בנבל וכו' אלא וכו' ובגין קוב"ה קאמר ואמרתם כה לחי לקשרא כה לחי וכו' מכאן אוליפנא דהא לבר נש חייבא אסור לאקדמא ליה שלם ואי אצטריך יקדים ליה כדוד דבריק ליה לקוב"ה ואיתחזי דבגנייה קאמר, ואי תימא דרמאות הוה, לאו, דהא כל מאן דסליק ליה לקוב"ה ואיתחזי דבגנייה קאמר לאו רמאות הוה עכ"ל. הנה נשמע מזה כמה הלכתא גברותא א) דאסור ליתן שלום לרשע, ב) דאי נותן לו שלום ואמר בלשון דמתכוון להקב"ה מותר ולא מקרי רמאות, ג) אבל אם מתכוין לאיש אחר או לדבר אחר והרשע סובר דנותן לו שלום מקרי רמאות ואסור. ונ"ל דהא דאם כוונתו להקב"ה לא מיקרי רמאות דבלא"ה מהראוי לכל בר דעת בעת דברו עם הבריות שיהיה כוונתו לקוב"ה (א), כענין היחודים שמיחידים הצדיקים בדיבורם בעת דברים עם בני אדם, וז"ש הזהר ואי תימא דרמאות הוה לאו (אמר הטעם) דהא כל מאן דסליק ליה לקוב"ה ואיתחזי דבגנייה קאמר לאו רמאות הוה, ר"ל שכן ראוי לכל איש לסלק דבריו לקוב"ה בעת דברו עם בני אדם והבן:

רמב"ם הלכות דעות פ"ב ה"ו

אסור לאדם להנהיג עצמו בדברי חלקות ופתויו. ולא תהיה אחת בפה ואחת בלב, אלא תוכו כבדו, והענין שבלב הוא הדבר שבפה. ואסור לגנוב דעת הבריות אפילו דעת הגוי.

כיצד? לא ימכור לגוי בשר נבלה בכלל שחוטה, ולא מנעל של מתה במקום מנעל של שחוטה. ולא יסרב בחבירו שיאכל אצלו והוא יודע שאינו אוכל, וירבה לו בתקרובת והוא יודע שאינו מקבל, יפתח לו חביות שהוא צריך לפתוח אותן למכרן כדי לפתותו שבשביל כבודו פתח, וכן כל כיוצא בזה. אפילו מלה אחת של פיתויו ושל גניבת הדעת אסורה, אלא שפת אמת ורוח נכון ולב טהור מכל עמל והוות.

אגרא דכלה פרשת וירא

ויאמר אדני וכו'. הנה לב' הפירושים נתקשה (עיין ברש"י), אם הכוונה להש"י לא יצדק אחר כך יוקח נא מעט מים, התחלת הדיבור למלאכים בלי שום הקדמה אחרת, ואם הוא למלאכים ולגדול שבהם אמר, אנחנו לא נדע למה לא דיבר עמהם בלשון רבים ולבקש את כולם יחד (וגם כן האיך אפשר להצדיק את הפירוש הזה, הלא קבלה ביידינו ששם זה קודש מבלי חולק), אך הוא דמשמענו בזה ללמוד דעת מאברהם בעת שיצטרך אדם לדבר אל בני אדם ונפשו חפיצה להתפלל אז אל י"י, יאמר בלשון דמשתמע לתרי אפי, ולא מיקרי בזה גניבת דעת לבני אדם אם נפשו ולכו לשמים, על דרך האמור בנחמיה [ב ד] ואתפלל אל י"י ואומר למלך אם על המלך טוב וכו', והנה אחר שראה ב' ראיות (כמו שפירשנו לעיל), היינו התגלות שמו ית' וראה את האנשים, בחר לשון ערומים לדבר בלשון יחיד, דכזה יהיה לשון דמשתמע לתרי אפי, וכוונתו לשמים ודבורו לנוכח השר הגדול, על כן השם זה קודש אליבא דכולי עלמא, ואלו היה אומר בלשון רבים, לא היה באפשר להשתמע לתרי אפי, והבן."

WHATSAPP

EMAIL

PODCAST

TORAHANYTIME

ALLDAF

DAFYOMI PORTAL

KOLHASHTON